

Konspekt z lekcji religii prawosławnej w kl. I gimnazjum.

DZIAŁ: Liturgika.

Opracował ks. Jerzy Klimiuk

Temat lekcji: Obrzęd sprawowania proskomidii. Symbolika naczyń i czynności używanych podczas pierwszej części św. Liturgii.

Cele lekcji:

1. Wiadomości.

- uczeń definiuje pojęcia: Liturgia, ogłaszennyj, antymins,
- uczeń wymienia części Liturgii św. Jana Złotoustego.
- tłumaczy pojęcie „proskomidia”
- uczeń zna podstawowe zasady zachowywania się w Cerkwi.

2. Umiejętności.

- uczeń potrafi wymienić podać przedmioty niezbędne do I części Liturgii. .
- uczeń potrafi umieścić Liturgię św. Jana Złotoustego pośród innych nabożeństw cyklu dobowego.
- charakteryzuje poszczególne etapy proskomidii
- wyjaśnia potrzebę przynoszenia karteczek „za zdrowie” i „za upokoj” na proskomidię
- umiejętność pracy w grupach.

3. Postawy.

- kształtowanie samodzielnego myślenia uczniów podczas lekcji.
- samodzielna praca uczniów podczas lekcji.
- aktywna postawa uczniów podczas lekcji.

Forma lekcji: lekcja zbiorowa, szkolna.

Metoda: pogadanka, metoda projektu (pokaz filmu video).

Środki dydaktyczne: „Służebnik”, „Nastolnaja Kniga”, „Święci Cerkwi Prawosławnej”, film video, podręcznik do nauki religii prawosławnej kl. V.

TOK LEKCJI:

1. Czynności organizacyjno porządkowe.
2. Sprawdzenie listy obecności.
3. Powtórzenie wiadomości z poprzedniej lekcji.
4. Wprowadzenie do tematu lekcji poprzez krótką historyczną informację o proskomidii

Temat: Obrzęd sprawowania proskomidii. Symbolika naczyń i czynności używanych podczas pierwszej części św. Liturgii.

N: Proskomidia otrzymała swoją nazwę od starożytnego zwyczaju przynoszenia przez chrześcijan chleba i wina do eucharystii do VIII w. znajdowała się na początku liturgii wiernych i do dzisiaj w tym miejscu sprawuje ją biskup, przeniesienie przed liturgię było spowodowane dużą liczbą przynoszonych ofiar w naturze i koniecznością ich podzielenia przez diakonów; w niektórych rejonach diakon sprawował proskomidię. do XII w.; do XI w. wyjmowano z proskomidii. tylko Baranka (Agniec), w XII w. pojawiło się wyjmowanie cząstek; jest to obrzęd kapłana i diakona, podczas którego lektor czyta trzeci i szósty czas ; schemat proskomidii: wejście kapłanów do cerkwi i prezbiterium, założenie szat liturgicznych, umycie rąk, przygotowanie darów ofiarnych (baranek, cząstki), okadzenie i przykrycie darów, odmówienie modlitwy, ofiarowania, rozesłanie.

5. Rozwinięcie tematu lekcji poprzez pokaz filmu video z jednoczesnym objaśnianiem przez nauczyciela wykonywanych na filmie czynności.

a) Przygotowanie darów do Proskomidii

N. Kapłan po włożeniu szat liturgicznych, umyciu rąk staje przed zertwiennikiem (stołem ofiarnym), na którym już są przygotowane dary: 5 prosfor, naczynie, w którym jest wino i woda i naczynia liturgiczne, *Czasza, diskos, kopije, łyca, zwiedzica, pokrowcy, wozduch*. Do Liturgii potrzebne są 5 prosfor, 4 - z odcisniętą pieczętką z krzyżem i literami **£I – HS, N£ - KA** i tzw. *Bogorodziczna z wizerunkiem Bogurodzicy lub literkami MR áU*.

- *Wino, które powinno być gronowe, czerwone i słodkie.*

b). Wycinanie Agnca (Baranka Bożego) – symbol narodzenia Chrystusa.

- Po wycięciu Agnca błogosławimy wino z wodą i wlewamy to wszystko do czaszy.

c). Wyjmowanie cząsteczki Bogurodzicy.

Cząsteczkę Bogurodzicy wyjmujemy z wypowiedzeniem słów modlitwy, w których wychwalamy Matkę Bożą. Cząsteczkę tą kładziemy z prawej strony Agnca.

d). Wyjmowanie 9 cząsteczek na cześć świętych

Wyjmujemy cząsteczki za Jana Chrzciciela, proroków, apostołów, męczenników, sprawiedliwych, Bogoojców Joakima i Anny oraz św. Jana Złotoustego lub Bazylego Wielkiego w zależności czyją służymy liturgię. Kładziemy je z lewej strony Agnca w trzech rzędach.

e). Wyjmujemy cząsteczki za zdrowie.

Bierzemy czwartą prosofę i wyjmujemy dwie większe cząsteczki za władzę duchową i świecką a następnie wyjmujemy za zdrowie wszystkich żywych wspominając ich imiona. Cząstki te są położone u dołu, jakby u stóp Zbawiciela który ma władzę przebaczenia grzechów.

f). Wyjmujemy cząsteczki za ludzi umarłych.

Bierzemy ostatnią prosofę i wyjmujemy jedną większą za władzę duchową, która już nie żyje a potem za wszystkich zmarłych

- Na koniec kapłan wyjmuje z czwartej prosofory cząsteczkę za siebie.

g). Zakończenie proskomidii.

Po przygotowaniu św. Darów kapłan błogosławi zwiezdice i stawia nad dyskiem na pamiątkę gwiazdy która ukazała się mędrcom przy narodzeniu Chrystusa. Następnie dysk i czaszę przykrywa pokrowcami a wszystko razem przykrywa wozduchem. To wszystko kapłan okadza modląc się i na tym kończy się I cześć liturgii.

N. Jak widzicie na dysku wszystkie cząsteczki otaczają Agniec, centralne miejsce podkreślając tym samym, że centrum Kościoła jest Jezus Chrystus, Zbawiciel, Odkupiciel grzechów, a cały Kościół złożony jest z żywych i umarłych, którzy skupia się wokół Niego. W proskomidii wspomina się wielkie wydarzenie: narodzenie Chrystusa. W II i III części św. Liturgii wspomina się naukę Chrystusa i Jego Krzyżową śmierć jako środek dzięki któremu człowiek został oswobodzony od wiecznej śmierci i otrzymał możliwość wejścia w Królestwo Niebieskie.

Każda czynność i przedmiot używany w Liturgii prawosławnej ma swoją symbolikę:

⇒ Dysk - symbolizuje żłobek betlejemski (na początku Liturgii) i grób Zbawiciela na (końcu Liturgii)

⇒ Zwiezdica – gwiazda betlejemka, która zatrzymała się nad miejscem narodzin zbawiciela.

⇒ Wozduch – tkaniny, w które było zawinięte dzieciątko Jezus po narodzeniu i po złożeniu do grobu.

⇒ Pokrowcy – symbolizują aniołów otaczających tron Boga.

⇒ Kadzenie - obecność Ducha Św.

⇒ Kopije – symbol włóczni, która przebiła bok ukrzyżowanego Chrystusa.

6). Utrwalenie wiadomości zdobytych na lekcji.

7). Praca w domu

Wykonać rysunek ułożenia cząsteczek na diskosie na podstawie zdobytych na lekcji informacji oraz podręcznika do nauki religii prawosławnej kl. V.

DISKO

Symbol włóczni, która przebiła bok Chrystusa

- Żłobek betlejemski (początek Liturgii)

Na pamiątkę tego że z przebitego boku Chrystusa połała się krew i woda

KOPIJE

Obecność Ducha Świętego

POKROWCY

Symbol aniołów otaczających tron Boży

Wino i połączone z wodą

Symbol cierpiącego Jezusa Chrystusa

WOZDUCH

Tkaniny, w które było owinięte dzieciątko po narodzeniu

Tkaniny, którymi było owinięte ciało Chrystusa po ukrzyżowaniu

ZWIEZDICA

Aromaty, które były przeniesione zmarłemu Chrystusowi przez Nikodema i Józefa

ŻERTWI ENNIK

Mirra przyniesiona przez królów nowonarodzonemu Zbawicielowi

ŚW. AGNIEC

Grób zbawiciela na końcu Liturgii

KADZENIE

Betlejemską grota (początek Liturgii), i Golgota (na końcu Liturgii)

Gwiazda betlejemską, która zatrzymała się nad miejscem narodzin Zbawiciela.

Krzyżówka

1. Jeden z twórców Św. Liturgii
2. Rozpoczyna każde nabożeństwo.
3. Jedno z nabożeństw cyklu dobowego.
4. Pierwsza część Św. Liturgii.
5. Sakrament sprawowany podczas Św. Liturgii.
6. Inaczej kielich.
7. Dzień tygodnia, w Wielkim Poście w którym służy się Liturgią św. Jana Złotoustego.
8. Z niej się wycina Św. Agnec.
9. Jedno z naczyń liturgicznych potrzebne w czasie Św. Liturgii.
10. Bez niego nie może odbyć się Św. Liturgii

1	☺	☺	☺	☺	☺	☺		☐		☺									
2	☹	☹	☹	☹				☐				☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹
3								☐		☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺
4								☐				☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹
5	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☐											☺
6	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☐						☹	☹	☹	☹	☹	☹

7	☺	☺	☺	☺	☺			☐				☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺
8	☹	☹	☹	☹	☹			☐						☹	☹	☹	☹	☹	☹
9	☺	☺	☺	☺	☺	☺		☐				☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺
10	☹	☹	☹	☹				☐					☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹